

מולין יקירין ויהודים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה-תא חז-תא

חֲדָתָא דְאִזְרִייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

טהרת הלב בכוח עסק התורה

אדם. [נראה בירושלמי (תרומות פ"ח ה"ד) שכל האיברים תלויים בלב והלב תלוי בכיס, ויש שפירשו דהיינו כיס שהלב נתון בו].

התרחקות מהנאות העולם הזה

ולא רק מן החטאים יש להתרחק, אלא גם מהנאות העולם ותאוותיו יש להיזהר שלא ימלאו את הלב, כמו שממשיך הפסוק **ואבן גדולה וקטנה, גדולה** רמז לעולם הבא שהוא העיקר, ו**קטנה** רמז לעולם הזה הקטן והטפל, ואי אפשר שיתקיימו שניהם בלב כמאמר חובות **הלבבות** (שער חשבון הנפש פ"ג) 'כאשר לא יתחברו בכלי אחד המים והאש, כן לא יתחבר בלב המאמין אהבת העולם הזה ואהבת העולם הבא', ואפילו שהוא יודע שהעולם הבא הוא הגדול והעולם הזה הוא הקטן, גם כן אי אפשר לקיים שניהם כאחד. ועל זה ציוותה התורה שלא יהיו שניהם כאחד בכיס האדם, אלא **אבן שלמה וצדק יהיה לך**, שרק אבן אחת תהיה תמיד בליבו, וכל עסקיו יהיו בעניני העולם הבא השלם והאמיתי, ויהפוך גם את החומר לצורה, והיצר הרע שבחלל השמאל יתהפך גם הוא להיות טוב.

אברהם אבינו הטה שני יצוריו לטובה

ודבר זה מצינו מפורש אצל אברהם אבינו שזכה להפוך את שני חדרי הלב לטובה, כמו שכתוב (נחמיה ט ח) 'ומצאת את לבבו נאמן לפניך', ופירש **האלשיך הקדוש** (שמות יב ט) שלפיכך לא נאמר 'לבו נאמן' אלא 'לבבו נאמן', שזה כולל את שתי הלבבות, היצר טוב וגם היצר הרע, ושניהם חשובים כאחד לטובה, וגם החלל השמאלי נתהפך אצלו לטוב.

ובזה פירש החתם סופר (דרשות ח"א קסז. ד"ה ואמר) מה שאנו מתפללים בכל יום 'ודבק לבנו במצותיך ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך', תחלה אומרים 'לבנו' ואחר כך 'לבבנו' שתי לבבות, כי מתחלה עושה המצוה בלב אחד שהוא יראת השם, אבל כח התאוה שבו אינו מסכים כי קשה עליו עול המצוות, ואחר שכפה את יצרו ועשאו חלל, זוכה יותר ששתי הלבבות מסכימים לאהבה את השם.

כך מתרוקן הלב מן הרע. וכך ביאר בקדשו הרה"ק הדברי חיים מצאנז ע"ה את הפסוק **לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן גדולה וקטנה**, כי התורה קרויה אבן וכן היצר הרע קרוי אבן, ואי אפשר לשניהם להתקיים במקום אחד, ואינו במציאות שיהיה לך את שתי האבנים כאחד, ולכן העצה היא למלא את הלב בתורה הקרויה אבן, ועל ידי כן יגרש ממנו את אבן היצר הרע, וזהו 'בכיסך' רמז על ליבו של

לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן גדולה וקטנה. לא יהיה לך בביתך איפה ואיפה גדולה וקטנה. אבן שלמה וצדק יהיה לך וגו' (כה יג-טו).

שני חללים מצויים בליבו של אדם, חלל ימני שהוא מקומו של היצר טוב, וחלל שמאלי שהוא מקומו של היצר הרע, ועבודת האדם היא לפנות מליבו את היצר הרע. העצה לך היא על ידי עסק התורה ושמירת מצוותיה, שכפי מה שממלא את ליבו בדברי תורה

מילתא דפליאה

עבודת ה' בעניני גשמיות

חשובה יותר מעבודת הרוחניות

פי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה וגו'. לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכר. **פי את הבכר בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים בכל אשר ימצא לו וגו'** (כא טו-יז).

בספר **יקר מפז** (ויצא) מהרה"ק המגיד רבי ישראל מקוזניץ ע"ה מביא בשם הרה"ק רבי ברוך ממעז'יבז' ע"ה, כי תהיין לאיש שתי נשים הרמז כי ישנם שתי מדרגות שיכול כל אדם לעבוד בהם את ה' יתברך. האחת אהובה בדברים רוחניים שבהם יותר קל לעבוד ולעשותם לשמו יתברך, כמו תורה ותפילה שהכל יודעים שהם צורך גבוה ומשכך קל יותר לעשותם לשם שמים. והאחת שנואה זו היא עבודת ה' שבדברים הגשמיים כמו אכילה ושתייה וכיוצא בזה, שבהם קשה לעשותם לשם שמים כי הגוף והגשמיות מכסים ומסתירים את עבודת ה' שבתוככי הדברים הגשמיים, ולכן נקראת שנואה כי רוב העם סוברים שדברים אלו אינם שייכים לגבוה ולעבודת ה'.

ועל שתי הדרכים אומרת תורתנו הקדושה **לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכור** אל לו לאדם לחשוב כי העבודה הרוחנית היא הגדולה והחשובה כבכור, כי את הבכור בן השנואה יכיר שהעבודה בדברים גשמיים היא היא הבכור ולה החשיבות והגדולה כי פי כמה וכמה קשה לקיימה, ולכן דין הוא לתת לה פי שנים כי על עבודת ה' בגשמיות מקבל הרבה יותר שכר וידוע מה שאמרו משם החתם סופר ע"ה שיותר קל להתענות לשם שמים מאשר לאכול לשם שמים.

ומשום כך כתב **בפנים יפות** (בראשית כב טו) כי אף שאמרו (קידושין לט:) שכר מצוות בהאי עלמא ליכא, עם כל זה במצוות שיש בהם הנאת הגוף ומשבר הנאתו מעולם הזה ועושה לשם שמים יש לו שכר אף בעולם הזה מלבד אור הגנוז לו לעולם הבא, מידה כנגד מידה, מאחר ששבר את טבעו שכרו כפול ואף בעולם הזה מקבל שכרו.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

עולמך תראה בחייך - חיי העולם הבא בעולם הזה

מסוגל או מראה או ריח, וזהו הכל חיות הבורא יתברך שמו]. ונמצא כשאדם לומד או מתפלל בדחילו ורחימו בודאי הוא זריז ונזכר בזה מאוד, מחמת שהוא מקושר מאוד במחשבתו בהבורא ברוך הוא אינו רואה ואינו שומע כי אם חיות הבורא ברוך הוא בכל דבר, כי הכל ממנו יתברך שמו רק שהוא מלוכב בכלים מכלים שונים כביכול, ואיך אפשר שיבוא על מחשבתו שום פנייה לתאוות העולם כשאינו רואה לפניו רק חיות הבורא ותענוג רוחני שבכל דבר, עכ"ל.

ע"י המחשבה בסובב כל עלמין נהנים מזיו השכינה כבעולם הבא

נמצא כי ככל שהאדם מתקרב יותר לבורא עולם, הרי שמשיל מעצמו חשבונות עולם הזה והבלי, וזוהי בחינת 'עולם הבא', וכמו שהמשיך המגיד בהמשך דבריו לבאר דברי הגמרא 'העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה וכו' אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה', ופירש, כי ע"י 'עטרותיהם בראשיהם' באים ל'נהנים מזיו השכינה', דהיינו, כשחושבים ומתבוננים 'בראשם' ובמחשבתם בבורא יתברך שהוא 'סובב כל עלמין' כעטרה, וכאמור בדברי המגיד הקדוש, שמבינים בעומק לבם שהכל רק חיותו יתברך, ע"י שמקשרים מחשבתם בתורה ותפילה בדחילו ורחימו. זוכים ומגיעים ל'נהנים מזיו השכינה', שמתעדנים מהתענוג הרוחני שהוא חיות הבורא הנמצא בכל מקום בעולם.

ועל זאת הדביקות נאמר מפי עליון (לעיל ד' ד') 'ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום' כדברי הרה"ק בעל **נועם אלימלך ע"ה** (שם) 'על ידי הדביקות שתדבקו עצמכם בהבורא ברוך הוא, יהיה לכם חיים נצחיים גם היום בעולם הזה'.

וכך גם ביאר בפרשת וירא (ד"ה א"י אשרי): 'השענו תחת העץ' (בראשית יח ד'), על דרך שאמרו לו 'עולמך תראה בחייך', יש לומר על ידי שיתקדש אדם בקדושה גדולה אזי הוא מרגיש תענוג עולם הבא בחייו. וזה 'השענו תחת העץ', רצה לומר שתתענוגו ותרגישו גודל התענוג שתחת עץ החיים.

בעולם הזה, שגם בחיי חיותו עלי אדמות מרגיש 'חיי העולם הבא'. וכמו שאמרו חכמינו ז"ל (ברכות יז.) בעת שנפטר מביט רבי אמי ויש האומרים מביט רבי חנינא, 'עולמך תראה בחייך', ופירשו רבותינו ע"ה כי ברכוהו שגם בעודו בעולם הזה יראה ויחוש חיי עולם הבא, כדברי קדוש מדבר **רבינו בעל נועם אלימלך ע"ה** (בראשית ד"ה בראשית): 'זה פירוש הגמרא 'עולמך תראה בחייך', פירוש שעל ידי זה שכל מעשיו ותנועותיו שעושה הכל בקדושה ובטהרה ודביקות ושמחה ובאהבה וביראה מזה יגיע לו תענוג עולם העליון בזה העולם'.

להרגיש טעם עולם הבא ניתן רק ע"י שמנתק הנאתו בעולם הזה

וכדי שיוכל להרגיש טעם עולם הבא בזה העולם, נצרך להכשיר נפשו באמצעות מעשיו, כי הלא 'העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא פריה ורביה ולא משא ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות, אלא צדיקים יושבין ועטרותיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה' (ברכות שם), וכיצד יתכן שבעודו בעולם הזה ירגיש עולם הבא שהוא הפכו של עולם הזה. אמנם כאשר מכין עצמו ואינו נהנה בעולם הזה שעוסק בתורה תמיד מתוך שפלות - שייף עייל שייף נפיק, הוא שיכול להיות בן העולם הבא גם בעודו חי בעולם הזה.

כשמדבק עצמו בקב"ה אינו יכול להעלות על ליבו דברי העוה"ז

ניתן להבין זאת ביתר עומק בדבריו של המגיד הגדול **רבי דוב בער ממעזריטש ע"ה** (מגיד דבריו ליעקב אות ע"ד), נביאו בלשונו - לשון חכמים המרפא: כשהאדם לומד או מתפלל בדחילו ורחימו ומדבק ומקשר מחשבתו בבורא יתברך שמו ומחשב ש'מלא כל הארץ כבודו' (ישעיה ו א), ולית אתר פנוי מ'יניה' (תקו"ז תקון ב"ז צא), והכל מלא מחיות הבורא ברוך הוא, נמצא כל מה שרואה הוא רואה רק חיות הבורא ב"ה הנמשך בו וכו' [ומוסיף: דרך משל, אם רואה בני אדם, הוא רואה תבניתם ושומע קולו ודיבורו וחכמתו הוא הכל חיותם הנמשך בו. וכן כל דבר שרואה ושומע, כי בכל דבר יש תבנית ותועלת למה שהוא

למען ייטב לה' והארכת ימים (כב ז). דרשו בגמרא (קידושין לט:): **למען ייטב לה' לעולם שכולו טוב ולמען יאריכון ימיו לעולם שכולו ארוך**. והאריך במדרש תנחומא להטעימנו מעט מגודל השכר שבעולם הבא, ואלו דברי התנחומא (ויקרא ח): רוחות הצדיקים והחסידיים ובעלי תשובה שעומדין לפניו במעלה גדולה והוא החיים שאין עמה מוות והטובה שאין עמה רעה, הוא שכתוב בתורה **למען ייטב לה' לעולם**, ומפי השמועה למדנו **למען ייטב לעולם שכולו טוב, והארכת ימים לעולם שכולו ארוך**. ושכר הצדיקים הוא שיזכו ויחיו לטובה, אשרי האיש שזכה לטובה ולעונג, המקום יזכנו להתענג בה עם הצדיקים, וכבר הודיעונו חכמים הראשונים שטובות חיי העולם הבא אין כח באדם לדורשה ולאומרה ואין יודע גודלה ויופיה ועוצמה כי אין לה ערך ולא דמיון ודמות.

ביאור דברי חז"ל 'איזהו בן העולם הבא' ומה נוסף בו על כל ישראל

אולם צריך לדעת כי גם בעולם הזה ישנה אפשרות לחיות חיי נשמות ולהנות ולהתענג כמו בעולם הבא. הכיצד. הנה בגמרא אמרו (סנהדרין פח): 'שלחו מתם, איזהו בן העולם הבא, ענוותן ושפל ברוך, שייף עייל שייף נפיק, וגריס באורייתא תדירא, ולא מחזיק טיבואא לנפשיה'. יש להבין דברי חכמים מהו 'בן העולם הבא', הלא אמרו (שם צ) 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא'. מוכרחים אפוא לומר כי יש הבדל מהותי בין משמעות 'בן העולם הבא' למשמעות 'חלק לעולם הבא', אם כן עלינו להבין היטב מהו ההבדל.

בן העולם הבא - בעודו חי בעולם הזה

בביאור החילוק ביניהם יש לבאר כי אכן 'כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא', כלומר, לאחר מילוי ימיהם ושנותיהם יזכו כל ישראל לחלק בעולם הבא. אולם כשפועל במעשיו הטובים בדברים שנאמר בהם 'בן העולם הבא', שהם 'שייף עייל שייף נפיק וגריס באורייתא תדירא', נעשה 'בן העולם הבא' אף בעודו חי

השכר נקבע לפי חשיבות הדבר אצל האדם

'ושכר עבירה' וכו', למשל אם חילל שבת עבור שכר עשרה זהובים, נמצא המצוה אינה שווה אצלו רק עשרה זהובים גם כן, נמצא מהראוי שלא יתנו שכר שמירת השבת כי אם עשרה זהובים כיון שאינו חשוב אצלו יותר. אם כן שפיר אמרו שיחשוב ויזהר במצוה קלה כבחמורה כי שכר הקלה שווה כבחמורה.

עולם הבא שווה ערך כפי חשיבותו בעיני האדם

מעין זה פירשו בספרים את דברי המשנה על פי המסופר על אדם שבא לרבו בתחינה שאין לו פרנסה ואין לו להשיא בנותיו, אמר לו הרבי, אברךך שבעסק הראשון שיוצא לך תמצא ברכה. הלך היהודי ובדרכו פנה לפונדק דרכים, והיו שם סוחרים הוללים ומשראוהו אמר אחד מהם אני מסכים למכור את כל עולם הבא שלי בעבור פרוטה אחת. כששמע זאת החסיד נזכר בדברי רבו שהעסק הראשון שיוצא לו יעשנו וימצא בו ברכה, עמד וקנה את כל עולם הבא של זה האיש. משבא הסוחר לביתו סיפר וצחק על המסכן שקנה ממנו את העולם הבא, אך בביתו גערו בו, ניחא כל המעשים שאתה עושה, עוד למכור את העולם הבא שלך.

קלט הסוחר עד היכן הדברים מגיעים ורץ חזרה לפונדק לחסיד שקנה ממנו וביקש לקנות ממנו חזרה את העולם הבא, אך החסיד סירב. התפתחו הדברים עד שבאו לרבו, אמר הרבי לסוחר, צודק תלמיד, מדוע שיסכים להחזיר לך את מה שזכה בדין. אך עצה יש לי עבורך, לחסיד זה אין את הוצאות החתונה לבתו, והיה אם תקח על עצמך את כל העול הכספי הכרוך בזה, בטוחני שהחסיד יסכים להחזיר לך את העולם הבא שלך. וקיבל עליו הסוחר ואכן החסיד הסכים לוותר לו. לאחר מכן שאל הסוחר את הרבי, הכיצד יתכן שאתמול היה עולם הבא שלי פרוטה אחת ועכשיו לפתע נהיה שווה מחיר כה רב. אמר לו הרבי, עולם הבא שווה כפי שהאדם מעריך אותו, אתמול זלזלת בשכר זה ואכן לא היה שווה יותר מפרוטה אחת, אך היום שהבנת כמה הפסדת, נעשה העולם הבא שלך שווה הון רב.

כמה שהאדם מחשב הפסד מצוה כך זוכה שכנגד זה יהיה שכרה

ואלו הם דברי משנתנו כפי שביארם בעל ההפלאה ע"ה (הקדמה לכתובות אות יג), 'הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאי אתה יודע מתן שכרן של מצוות, והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה', ומקשה, לכאורה נראה כסותר מה שאמר תחילה 'שאי אתה יודע' ואיך יחשב במה שאינו יודע. אך הפירוש הוא שבאמת אין ליתן גבול לשכר המצוה, אלא שהוא לפי החשיבות המצוה אצל האדם, אם היא חשובה אצלו אלף זוז, שאם יזדמן לו ריוח אלף זוז אם יבטל מן המצוה, והוא מניח הריוח ועוסק במצוה, בודאי לא נפחת שכרו מאלף זוז. וזהו שאמרו 'הוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה', כי כפי מה שחשובה בעיניו בודאי לא יפסיד מזה וכו'. וזהו שאמר שאין חילוק בין מצוה קלה לחמורה, שלא ניתן קיצבה לשכר המצוות, אלא שהאדם בעצמו קצב שכרו, ואם יחשב יותר אצלו ירבה שכרו יותר, ואם יתחשב אצלו יותר מכל השכר שבעולם הבא באמת אין שיעור לשכרו.

רבן גמליאל חייב ב' זהובים כפי ערך המצוה בעיניו

וכך גם כתב בפתיחה לספרו פנים יפות (אות ז), וביאר זאת על פי דברי הגמרא (חולין פז). שרבן גמליאל חייב בעשרה זהובים אדם שקדם את חבירו ולקח לו את מצות כיסוי הדם, ולכאורה מדוע עשרה זהובים, מנין לו סכום זה. אמנם נראה שהשכר הוא לפי רצון האדם, דהיינו כפי חשיבות המצוה אצלו, ואם היתה המצוה חביבה לו בעיניו כמו סך אלף זהובים - אז מגיע לו גם כן שכר בודאי אלף זהובים, ואם יותר - יותר. ורבן גמליאל ניסה את היהודי שעשה את המצוה כדי לבחון כמה היתה שווה המצוה בעיניו, וראה כי היא חשובה בעיניו כעשרה זהובים ולכן חייב אותו בסכום זה.

מסיים בעל ההפלאה, נמצא שפיר אמרין 'הוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה', כפי אשר תפסיד כן יהיה שכרך,

והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה, שאין אתה יודע מתן שכרן של מצוות. והוי מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה. (אבות פ"ב. משנה א.)

חשבון זה מביא את האדם לדעת עד כמה חשובה היא המצוה, ועד כמה כל חללי דעלמא אינם עומדים לנגד שכר מצוה שהוא לא נתפס כלל במושגים של עולם הזה, והרי לכן אמרו (קידושין לט:) 'שכר מצוות בהאי עלמא ליכא', כי אין תבל ומלואו מספיקים לשכר של מצוה אחת.

כאשר יודע להעריך ולו במעט עד כמה גדלה ערכה של המצוה, אכן זוכה לקבל שכר גדול 'עין לא ראתה', וכדברי הכהן הגדול החפץ חיים ע"ה, שאת המחיר והשכר על לימוד התורה וקיום המצוות קובע כל אדם בעצמו, הלומד תורה ומקיים המצוה, איש איש לפי ענינו ומעשיו. והסביר זאת כדרכו באמצעות ציור מקרה, דהנה כאשר יקבע אדם עת לתורה או לתפילה בציבור, השטן מכון שבשעה זו בדיוק מזדמן לפניו איזה ענין או עסק מסחרי שיוכל להרויח ממנו סך רב ועצום, ובכל זאת מתגבר הוא על יצרו ולא יפנה אל רהבים לבצע כסף וזהבים, רק יחשב דרכיו וישיב רגליו לעדות ה' ומצוותיו. הרי שאדם זה הוכיח בעליל שהוא מעריך את ענין התורה והתפילה במחיר יותר גבוה ונעלה מהריוח הרב שמזדמן לו בעסקי ממון ומסחר, ומראה בזה שתורתו ותפילתו יקרים אצלו מזהב ומפז רב. לזאת גם במחיר זה ישולם לו כמפעלו לעתיד לבוא על ידי היודע ועד המשלם לאיש כפרי דרכיו ומעלליו מידה כמידה.

אכן אם בשעה שהולך האדם ללמוד או להתפלל יזדמן לפניו ריוח היותר קטן, ובכל זאת מניח הוא חיי עולם ומתעסק בחיי שעה אף שיוכל להרויח מזה רק פרוטה אחת, הרי מראה הוא בעליל, ומעשיו מוכיחים עליו, שהתורה והמצוות גם שווי כזה פשוט לא ישוו בעיניו. ואשר על כן בהגיע עת פקודה בבואו על שכרו בעולם הבא יקבל הוא רק כפי השער הזה שקצב הוא בעצמו לעצמו בלתי איש זולתו.

